

Memo

Aan : Harm van Dijken
Van : Geoffrey de Rooij en Joost Rink
Datum : 8 januari 2015
Kopie : Tarik Yajeb
Onze referentie : BC9831-104-100/M00002/904760/Eind

**Betreft : Memo Flora- en faunawet & EHS Ecoduct De
Mortelen voor onderbouwing bij
bestemmingsplan**

1. Aanleiding & doel

In het kader van het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO) wordt een ecoduct aangelegd over het spoor ter hoogte van De Mortelen. Hiervoor wordt het bestemmingsplan aangepast en in dat kader wordt een ruimtelijke onderbouwing opgesteld. Hiervoor is inzicht vereist in de effecten ten aanzien van de Flora- en faunawet en de EHS. Effecten op Natura 2000-gebieden worden via een apart spoor onderzocht.

De gemeenteraad kan het bestemmingsplan alleen vaststellen als:

- De Flora- en faunawet de toekomstige realisatie van de bestemmingen niet in de weg staat;
- De wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet worden aangetast.

In deze memo gaan we achtereenvolgens in op:

- Het toetsingskader;
- De ingreep;
- Aanwezige en te verwachten beschermde soorten;
- Wezenlijke kenmerken en waarden EHS;
- Effecten;
- Conclusie.

2. Toetsingskader

De natuurwetgeving in Nederland kent twee sporen: de soortenbescherming en de gebiedsbescherming. De bescherming van natuur is onder andere geregeld via de Flora- en faunawet (soortbescherming), de Natuurbeschermingswet 1998 (bescherming van gebieden en leefgebieden van soorten en de Boswet (houtopstanden buiten de bebouwde kom). Daarnaast is bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vastgelegd in de provinciale Verordening Ruimte. In deze wetten en de Verordening Ruimte zijn naast het nationaal natuurbeschermingsbeleid ook tal van internationale verdragen en richtlijnen verankerd, zoals: Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Conventionie, Conventionie van Bonn en CITES. Ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing bij het bestemmingsplan, gaan we hieronder in op de Flora- en faunawet en het EHS-beleid.

2.1 Flora- en faunawet

Uitleg wetgeving

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet richt zich op de bescherming van in het wild levende planten en dieren. De Flora- en faunawet beschermt, naast de zeldzame en bedreigde soorten, ook de algemenere soorten die van nature in Nederland voorkomen.

Voor deze soorten gelden de volgende verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet):

- Het is verboden planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9);
- Het is verboden dieren opzettelijk te verontrusten (artikel 10);
- Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaats te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11);
- Het is verboden eieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (artikel 12).

Ruimtelijke ingrepen kunnen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen. De wet gaat hierbij uit van het *nee, tenzij-beginsel*. Dit houdt in dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten en dieren verboden zijn. Slechts onder strikte voorwaarden zijn afwijkingen van de verbodsbepalingen mogelijk. Hierbij moet gekeken worden of de werkzaamheden kunnen worden aangepast, zodat deze niet of minder schadelijk zijn. Bij overtreding van de verbodsbepalingen dient ontheffing aangevraagd te worden bij het Ministerie van Economische Zaken.

In februari 2005 is via een AMvB het ontheffingenbeleid van de Flora- en faunawet aangepast. Het beschermingsregime varieert afhankelijk van de status van de soort. Er wordt gewerkt met drie tabellen met soorten. De eerste tabel betreft algemene beschermde soorten. Bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt voor deze soorten een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld behalve de algemene zorgplicht (art 2 FF-wet). Voor soorten van tabel 2, zeldzame soorten (en alle vissen die niet onder de Visserijwet vallen), geldt bij kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling en of inrichting een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12 mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien niet met een gedragscode kan worden gewerkt, zal ook voor tabel 2 soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Een ontheffing wordt alleen verleend als de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is en het project een redelijk doel dient.

Voor soorten van tabel 3 kan bij ruimtelijke ontwikkeling- en inrichting niet gewerkt worden met een gedragscode en is bij overtreding van een verbodsbepaling een ontheffing nodig. Tot tabel 3 behoren alle soorten van de Europese Habitatrichtlijn aangevuld met soorten die in Nederland kwetsbaar en zeldzaam zijn. Voor vogels geldt een aparte beschermingsstatus. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Daarnaast is van een aantal soorten dat elk jaar hetzelfde nest gebruikt en niet goed in staat is zelf een nest te bouwen, het nest jaarrond beschermd.

Voor tabel 3 soorten kan ontheffing worden verkregen als:

- de activiteiten of werkzaamheden geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van (de betreffende populatie van) de soort;
- er niet een andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden is, die minder schade oplevert voor de betreffende soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang, zoals:
 - dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
 - de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor tabel 3-soorten die eveneens zijn opgenomen op de habitatrichtlijn bijlage IV kan ten behoeve van een ontheffingsaanvraag alleen een beroep worden gedaan op het eerstgenoemde wettelijke belang (dwingende reden van groot openbaar belang).

Het zoveel mogelijk voorkomen van schade aan flora en fauna (van tabel 2 en 3 en Bijlage IV) door het treffen van mitigerende maatregelen is voor het verkrijgen van een ontheffing een belangrijke voorwaarde.

Ongeacht vrijstelling of ontheffing geldt voor alle soorten de zorgplicht zoals beschreven in artikel 2 van de Flora- en faunawet. Deze zorgplicht is van toepassing bij alle diersoorten en plantensoorten. Op grond hiervan dient iedereen zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Om het bestemmingsplan te kunnen vaststellen moet de gemeente er voldoende zeker van zijn, dat bij de uitvoering van het project, de Flora- en faunawet geen belemmering vormt.

Om dit te beoordelen, worden de volgende stappen gezet:

1. Welke beschermde soorten komen (mogelijk) voor in het plangebied?
2. Wat zijn de effecten op deze soorten? Worden verbodsbepalingen overtreden?
3. Kunnen effecten worden gecompenseerd en gemitigeerd en wat is dan het effect op de gunstige staat van instandhouding van de soort?
4. Wordt voldaan aan de hierboven beschreven wettelijke belangen? Zijn er redelijkerwijs geen alternatieven?
5. Is het, gelet op de antwoorden op voorgaande punten, te verwachten dat voorafgaand aan de uitvoering ontheffing kan worden verleend voor het overtreden van verbodsbepalingen voor 1 of meerdere (te verwachten) soorten.

Indien het antwoord op de laatste vraag 'ja' is, dan vormt de FF-wet geen belemmering voor het vaststellen van het bestemmingsplan. Indien het antwoord op de laatste vraag 'nee' is, dan kan het bestemmingsplan vanuit de FF-wet niet in de huidige vorm worden vastgesteld en moet het worden aangepast.

2.2 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Uitleg beleid EHS

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied en het effectief functioneren van de ecologische verbindingzones. De bescherming van deze waarden vindt plaats door toepassing van een specifiek afwegingskader: het zogenaamde 'nee, tenzij'-regime. Dat betekent dat nieuwe plannen en projecten niet zijn toegestaan als deze een significant negatief effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied, tenzij daarmee een groot openbaar belang gediend is en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. In dat geval moet de schade zoveel mogelijk beperkt worden door het treffen van mitigerende maatregelen en moet de resterende schade gecompenseerd worden. Hiervoor is goedkeuring (of een verklaring van geen bezwaar) van Gedeputeerde Staten vereist. Een verzoek om ontheffing op basis van het 'nee, tenzij'-regime dient vergezeld te gaan van een compensatieplan, waaruit blijkt hoe, waar en wanneer de mitigerende en compenserende maatregelen zullen worden getroffen, wat de begrenzing van het compensatiegebied is en op welke wijze de compensatie duurzaam verzekerd is.

De besluiten over een bestemmingsplan dat een ingreep in de EHS mogelijk maakt en over de uitvoering van het daarmee samenhangende compensatieplan dienen gelijktijdig genomen te worden. De wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS zijn gekoppeld aan de huidige natuurwaarden en de natuurdoelen voor een gebied. Deze natuurdoelen zijn te vinden in het 'Natuurbeheerplan', de Index Natuur en Landschap en de aanwijzingsbesluiten voor de Natura2000-gebieden voor zover de EHS-gebieden ook in een Natura 2000-gebied liggen.

De vraag wanneer sprake is van een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden kan niet in algemene zin beantwoord worden. In ieder geval worden alle plannen of projecten die ertoe leiden dat een deel van de EHS een andere bestemming moet krijgen en daardoor uit de begrenzing moet worden gehaald als significant aangemerkt. In bestemmingsplannen moet worden aangegeven op welke gebieden

het 'nee, tenzij'-regime van toepassing is en moet deze bescherming worden doorvertaald in de voorschriften.

De wijze waarop het compensatiebeginsel bij (ruimtelijke ingrepen) moet worden toegepast en de stappen die in een compensatieprocedure moeten worden doorlopen zijn uitgewerkt en toegelicht in de Verordening Ruimte 2014 van de provincie Noord-Brabant. De 'Spelregels EHS' worden daarbij als leidraad gebruikt. Aangezien voor ruimtelijke ingrepen in de EHS meestal een bestemmingsplanprocedure moet worden doorlopen zal de gemeente doorgaans het bevoegd gezag zijn in de compensatieprocedure en centraal staan in de borging van de compensatieverplichting. Het bevoegd gezag dient er op toe te zien dat er een goed compensatieplan komt en dat dit volledig en tijdig wordt uitgevoerd. De gemeente rapporteert jaarlijks aan GS over de voortgang van EHS-compensatieprojecten. Overigens is er ook ruimte voor financiële compensatie, buiten de fysieke compensatieverplichtingen die de FF-wet, Boswet en/of de Nb-wet met zich meebrengen.

Naast de hierboven beschreven ontheffingsmogelijkheid bij groot openbaar belang, is in de verordening ook een ontheffingsregeling opgenomen voor kleinschalige ontwikkelingen en een afwijkingsmogelijkheid voor de saldobenadering. Bij de saldobenadering gaat het vaak om grotere gebieden. Toepassing is mogelijk op basis van een integrale gebiedsvisie die onderdeel uitmaakt van de provinciale structuurvisie of een intergemeentelijke structuurvisie. Herbegrenzing van de EHS bij toepassing van de saldobenadering is daarom een bevoegdheid van Provinciale Staten. Met dit artikel wordt mede invulling gegeven aan de verplichting uit de AMvB Ruimte om de bescherming van de EHS vorm te geven.

Als voor de ingreep en/of werkzaamheden geen bestemmingsplanwijziging nodig is, hoeft niet aan de EHS getoetst te worden. Wel dient nog te worden gekeken of er geen ecologische verbindingzone wordt gefrustreerd of dat er externe werking is op naastgelegen beschermde gebieden.

Om het bestemmingsplan te kunnen vaststellen moet de gemeente er voldoende zeker van zijn, dat de bestemmingsplanwijziging niet leidt tot het aantasten van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. Om dit te beoordelen, worden de volgende stappen gezet:

1. Wat zijn de wezenlijke kenmerken en waarden in het plangebied (o.b.v. veldbezoek en natuurbeheerplan)?
2. Wat zijn de effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, zijn de effecten te kenmerken als significant?
3. Kunnen indien nodig, de effecten worden gecompenseerd en gemitigeerd (conform spelregels EHS) en wat is dan het effect op de wezenlijke kenmerken en waarden?

Indien effecten niet optreden of volledig kunnen worden weggenomen (conform de spelregels EHS), vormt het EHS beleid geen belemmering voor het vaststellen van het bestemmingsplan. Indien dit niet het geval is dan kan het bestemmingsplan vanuit het EHS beleid niet in de huidige vorm worden vastgesteld en moet het worden aangepast.

3. Beschrijving plangebied en maatregelen

3.1 Het plangebied

Het plangebied bevindt zich in deels open agrarisch land, dat aan weerszijden wordt omsloten door vochtige loofbossen. De betreffende percelen zijn in gebruik als maïsakker, hooiland en weiland (zie foto 1). Aan de westzijde van de spoorlijn bevinden zich een bomenrij en een breder struweel in het ruimtebeslag van het ecoduct (zie foto 2). Daarnaast is hier een kleine poel aanwezig. De mogelijke ontsluitingsweg aan de oostzijde van het plangebied is gelegen over bestaande padenstructuur (zie foto 3) door loofbos. Deze paden behoren niet tot een wandelroute en zijn deels overgroeid met braam en overige hoog opgaande kruiden.

De spoorberm bevat aan de oostzijde een verruigde, droge greppel. Aan de westzijde is een waterhoudende greppel aanwezig, die in verbinding staat met een faunapassage direct noordelijk van het plangebied. In deze faunapassage is in 2012 poelkikker en kamsalamander aangetroffen (Grontmij, 2012). De vegetatie rond deze greppel is eveneens kruidenrijk, met soorten als kattenstaart, zomprus, braam en sleedoorn.

Figuur 1: het plangebied inclusief ontsluitingswegen (rode stippellijn).

Figuur 2: impressie plangebied aan de oostzijde (l), plangebied westzijde (weiland met opgaande begroeiing langs het spoor) (r)

3.2 De maatregel

Ter ontsnippering van het Groene Woud is voorzien in meerdere natuurbruggen. Één daarvan is het ecoduct ter hoogte van de Mortelen, waar een viersporig railtraject wordt gekruisd.

Voor het ecoduct over het spoor bij De Mortelen, waar voorliggende memo over gaat, zijn soorten en habitats van bos en kleinschalig cultuurlandschap leidend. Denk aan das, ree, edelhert, boomkikker, kamsalamander, hazelworm en diverse vleermuissoorten.

De natuurbrug krijgt een overspanning over 4 sporen en wordt ter hoogte van spoorkilometer 44,475, aangelegd. Het ecoduct krijgt een lengte van ca. 30 meter en een breedte van 50 meter. De bouwweg wordt aan de oostzijde van het spoor gesitueerd, waarbij bestaande wegen en paden worden gebruikt. Deze lopen deels door bosgebied dat onderdeel is van De Mortelen. Ook aan de westzijde zal een bouwweg komen, deze loopt op het onderhoudspad dat direct parallel langs het spoor ligt.

De poel die aan de westzijde ligt, ligt op ca 150 m afstand van het spoor en blijft behouden.

4. Beschrijving beschermde flora en fauna

Onderstaande tabel geeft weer welke beschermde soorten en soortgroepen (mogelijk) gebruik maken van het plangebied. De tabel is opgesteld op basis van de memo Ecologisch onderzoek Ecoduct De Mortelen (24 december 2014, Antea Group).

Tabel 1: Overzicht mogelijk aanwezige zwaarder beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep	Tabel 2+3 en/of Bijlage IV-soorten	Opmerking
Vaatplanten	Lange ereprijs (tabel 2) Brede orchis (tabel 2)	Potentiele groeiplaatsen aanwezig langs de padenstructuur ter hoogte van de geplande ontsluitingswegen bieden potentieel geschikte groeiplaatsen.
Zoogdieren	Eekhoorn (tabel 2) Das (tabel 3) Vleermuizen, diverse soorten (tabel 3/Bijlage IV Habitatrichtlijn)	Geen vaste verblijfplaatsen (nesten), slecht geschikt foerageergebied in de singel ten westen van het spoor. In het bos ten oosten van het spoor, ter hoogte van de ontsluitingswegen, zijn mogelijk wel verblijfplaatsen en foerageergebieden aanwezig. De maïsakker aan de oostzijde van het spoor doet dienst als foerageergebied van de das wanneer de maïs rijp is. Ook de weilanden en bosgebieden zijn van belang als foerageergebied van de das. Er zijn diverse graafsporen en mestkuiltjes aangetroffen verspreid over het plangebied oostelijk van het spoor. De padenstructuur van de ontsluitingsweg wordt door de das gebruikt als verbindingroute. Over grote lengtes is een duidelijke wissel zichtbaar van de das. Er bevinden zich geen burchten in het plangebied. Voor vleermuizen kunnen de diverse bomenrijen en de ontsluitingsweg worden gebruikt als vliegrouete en foerageergebied. In de bomen aan de westzijde van het spoor zijn geen holtes aangetroffen. Vanwege de grote omvang van de bomen, kan de aanwezigheid van kleine holtes echter niet worden uitgesloten. Deze bomen zouden dan ook dienst kunnen doen als verblijfplaats. De bomen langs de ontsluitingsweg bevatten vele geschikte holtes voor vleermuizen. Hier kunnen zich naast paar- en zomerverblijfplaatsen ook winter- en kraamverblijfplaatsen bevinden, van bijvoorbeeld rosse vleermuis.
Reptielen & amfibieën	Poelkikker, Kamsalamander (tabel 3/Bijlage IV HR) Boomkikker (tabel 3/Bijlage IV HR) Levendbarende hagedis (tabel 2)	De kamsalamander en de poelkikker zijn in 2012 door Grontmij massaal aangetroffen in de faunapassage onder het spoor door, direct noordelijk van het plangebied. Deze passage staat in verbinding met de waterhoudende greppel aan de westzijde van het spoor. Deze greppel is geschikt voor beide soorten om als voortplantingswater en voor de poelkikker eveneens als leefgebied dienst te doen. Voor de kamsalamander is geschikt landbiotoop aanwezig in het naastgelegen struweel en omliggende bossen. De boomkikker kan voorkomen rond de greppel en de poel aan de westzijde van het spoor. Hier is op meerdere plaatsen landhabitat aanwezig in de vorm van een ruige begroeiing met braam en sleedoorn. Tijdens het veldbezoek in 2014 is de soort echter niet gevonden, mogelijk wegens het regenachtige weer. De levendbarende hagedis is in 2012 aangetroffen in de spoorbermen. De greppels en bosranden doen waarschijnlijk ook dienst als leefgebied voor deze soort. Mogelijk vervult de padenstructuur van de ontsluitingsweg

Soortgroep	Tabel 2+3 en/of Bijlage IV-soorten	Opmerking
	Hazelworm (tabel 3).	momenteel een belangrijke functie als leefgebied en verbindingsroute voor de levendbarende hagedis. Deze soort wordt in bossen vaak enkel langs paden en meer open plekken gevonden. In 2014 is de soort tijdens het veldbezoek niet aangetroffen, wegens ongeschikte weersomstandigheden (regen). De hazelworm wordt vaak aangetroffen op rustige bospaden en bosranden. Voor deze soort is geschikt habitat aanwezig rond de ontsluitingsweg. De bosranden, bomenrij en struweel langs het spoor aan de westzijde van het spoor bieden eveneens een geschikte habitat voor de hazelworm.
<i>Broedvogels</i>	Algemene soorten, steenuil, bosuil, grote bonte specht, groene specht.	Er bevinden zich geen horsten van roofvogels in het plangebied. Ook zijn er geen overige grotere nesten aangetroffen. De boomholtes langs de ontsluitingsweg betreffen deels spechtenholen. Of dit ook broedholen betreffen is niet bekend. Naast de specht kunnen de hollen ook worden gebruikt door de steenuil en de bosuil. Voor de steenuil bieden de aanwezige graslanden eveneens geschikt foerageergebied, evenals voor de groene specht.

Van de hierboven genoemde soorten is in het kader van de ruimtelijke onderbouwing van het bestemmingsplan voldoende bekend ten aanzien van de (mogelijke) aanwezigheid en talrijkheid in het plangebied. Om het project daadwerkelijk uit te voeren en een eventuele ontheffing voor de FFwet te verkrijgen, zal in het veldseizoen van 2015 nog veldonderzoek worden uitgevoerd naar de aanwezigheid en talrijkheid van vaatplanten, eekhoorns, vleermuizen, boomkikker, hazelworm, levendbarende hagedis en jaarrond beschermde nesten.

5. Beschrijving wezenlijke waarden en kenmerken EHS

In onderstaande paragraaf wordt ingegaan op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. Deze zijn beschreven op basis van:

- Handboek Brabants Landschap, gids van natuurgebieden in Noord-Brabant, Stichting het Noordbrabants Landschap, september 1999
- Natuurbeheerplan 2014, Provincie Noord-Brabant, 2014
- fotorapportage van Antea uit 2014
- gegevens over de sinds 2009 ingezette herintroductie van de boomkikker (diverse verslagen, Natuurbalans, 2010-2013)

Het ruimtebeslag van het ecoduct is – met uitzondering van het spoor- geheel gelegen binnen de EHS. Aan de westzijde van het spoor is vochtig hooiland aanwezig, met daarin enkele kleine poelen/natte laagtes. Om de hooilanden liggen lanen met onder meer populier. Het is leefgebied van soorten als poelkikker, kamsalamander en dagvlinders als het oranjetipje en bont dikkopje. Mogelijk komt ook de boomkikker voor, die recent in het gebied geïntroduceerd is. Reeën foerageren er veelvuldig vanwege de relatief hoge kruidenrijkdom van het grasland. Ook is het aanwezige grasland foerageergebied van de das. Het is een voorbeeld van een kleinschalig coulissenlandschap met een relatief hoge biodiversiteit, wat onderdeel is van een groter, bosrijk landgoed. Dit landgoed is echter versnipperd door aanwezigheid van autosnelweg A2, de spoorlijn Boxtel-Eindhoven en enkele gemeentelijke verbindingswegen. Bestaande ecoducten en faunapassages in de omgeving hebben deze versnippering voor een deel weggenomen.

De oostzijde van het plangebied wordt gedomineerd door maïsland, dat nog als een nader te bepalen natuurstype moet worden ingericht, bijvoorbeeld kruiden- en faunairijk grasland, evenals de omliggende graslandpercelen die reeds als zodanig beheerd worden. De oostkant kent beduidend lagere waarden, omdat het maïsland alleen kan dienen als marginaal foerageergebied van de das. Ook ontbreekt het hier nog aan geschikte poelen voor zeldzame amfibiesoorten.

Tot slot zijn er nog de grotere bosgebieden op enige afstand van het plangebied. Aan weerszijden van het spoor zijn dit typische leembossen met zowel drogere als nattere delen, die plaatselijk een rijke voorjaarsflora kennen, met bosanemoon, speenkruid, eenbes en slanke sleutelbloem. Voorkomen van soorten als keverorchis, bosorchis en andere zeldzame danwel beschermde plantensoorten is globaal bekend. De bossen hebben verder een ruig, nat en daardoor ondoordringbaar karakter, waarmee ze een hoge wildstand kennen. In de bossen staan veel dode en vervallen populieren, die naar verwachting belangrijke functies bieden aan vleermuizen (verblijfplaatsen), hollenbroeders (nestplaatsen) en bepaalde paddenstoelen (waardboom). Plaatselijk zijn er ook hogere en drogere plekken aanwezig, waar vaak meer naaldbomen staan. Hier zijn plaatselijk dassenburchten te vinden.

6. Effectbeoordeling

6.1 Effectbeoordeling FF-wet

De meeste effecten zijn afkomstig van de mogelijke ontsluitingsweg door het oostelijk gelegen bosgebied. De daar aanwezige kruidenrijke padenstructuur biedt een optimale habitat voor reptielen. Deze wordt verstoord indien de paden geschikt worden gemaakt als aan- en afvoerroute voor bouw materiaal en -materieel. Ook worden de paden veelvuldig gebruikt door de das en overige grotere zoogdieren als verbindingzone, maar dat gebeurt vooral tussen zonsondergang en zonsopgang. De paden zijn slechts enkele meters breed en worden plaatselijk begrensd door grote bomen met holtes. Eventueel te kappen bomen kunnen worden

gebruikt als vaste verblijfplaats van de eekhoorn, spechten, de steenuil, de bosuil en diverse soorten vleermuizen. Tot slot kunnen effecten optreden op het leefgebied van poelkikker, kamsalamander en boomkikker, omdat het ecoduct ruimtebeslag legt op greppels (voortplantingswater) en houtwalletjes (landhabitat, winterverblijfplaats). Aan de westzijde van het ecoduct (op de grens van het plangebied) is een poel aanwezig, deze wordt niet aan getast maar in de omgeving van de poel kunnen amfibieën voorkomen die effecten ondervinden van de werkzaamheden.

Voor informatie in meer detail zie de memo Ecologisch onderzoek Ecoduct De Mortelen (24 december 2014, Antea Group).

Tabel 2: samenvattende effectbeoordeling voorkomende tabel 2/3 soorten FF-wet.

Tabel 2+3 en/of Bijlage IV-soort	Effectbeoordeling op hoofdlijnen
Lange ereprijs & brede orchis (tabel 2)	Effecten zijn mogelijk als gevolg van ingebruikname van de transportroute door het oostelijke boscomplex. Dit kan tijdelijk ten koste gaan van groeiplaatsen. Ook kan het deels verwijderen van de houtsingel westelijk van het spoor leiden tot vernieling van groeiplaatsen. Overige werkzaamheden brengen amper negatieve effecten met zich mee. Een ontheffing is niet nodig, mits gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Aan de gedragscode zal worden voldaan door voorafgaand aan de uitvoering de verspreiding van de soort in beeld te hebben en door effecten te mitigeren door planten te ontzien (uitrasteren) of te verplaatsen.
Eekhoorn (tabel 2)	Effecten zijn mogelijk als gevolg van ingebruikname van de transportroute door het oostelijke boscomplex. Dit kan ten koste gaan van bomen met vaste verblijfplaatsen (nesten). Ook treedt er mogelijk verstoring op van leefgebied van deze dagactieve soort. Overige werkzaamheden brengen amper negatieve effecten met zich mee. Een ontheffing is niet nodig, mits gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Aan de gedragscode zal worden voldaan door voorafgaand aan de uitvoering de verspreiding van de soort in beeld te hebben en door effecten te mitigeren door nestbomen te behouden.
Das (tabel 3)	Het gehele plangebied kan in meer of mindere mate dienen als foerageergebied. Vaste looproutes zijn aanwezig in aangrenzende bos- en weilandpercelen. Deze kunnen worden verstoord. Overigens is de das vooral nachtactief, terwijl de werkzaamheden overdag plaatsvinden. Verstoring van individuen is hiermee uitgesloten. Wel bestaat de kans dat vaste looproutes vernield worden bij ingebruikname van de oostelijke transportroute over thans ongebruikte bospaden met vaste looproutes. Deze blijven gedurende de nachtelijke uren bereikbaar voor de das, waarmee feitelijk geen wezenlijk negatief effect optreedt op looproutes van de das. Een ontheffing is niet nodig.
Vleermuizen, diverse soorten (tabel 3/Bijlage IV Habitatrichtlijn)	Er is kans op verlies van enkele verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen aan de oostzijde van het plangebied, bij ingebruikname van de beoogde transportroute door het bosgebied ten oosten van het plangebied. Nader onderzoek moet voorafgaand aan de ingebruikname uitwijzen of er verblijfplaatsen in het plangebied aanwezig zijn. Naar verwachting zal dit beperkt het geval zijn. Effecten kunnen worden gemitigeerd door bomen met verblijfplaatsen te behouden en aanlegweg er iets om heen te leiden. Indien toch bomen met verblijfplaatsen moeten worden gekapt, kan dit worden gecompenseerd door het aanbrengen van vleermuiskasten. Tijdelijke effecten op vliegroutes en foerageergebied zijn niet of nauwelijks aan de orde, omdat lijnvormige elementen en de foerageerfunctie van het plangebied behouden blijven, ook ter hoogte

Tabel 2+3 en/of Bijlage IV-soort	Effectbeoordeling op hoofdlijnen
	van de aanlegweg, wanneer hier bomen worden gekapt, blijven ruim voldoende bomen over waarop de vleermuizen zich kunnen oriënteren. (bospaden fungeren vaak als corridor voor jagende en doortrekkende vleermuizen). Indien verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, kan voor het aantasten van deze verblijfplaatsen, voorafgaand aan het realiseren van de bestemming, ontheffing worden verleend, omdat: - Effecten kunnen worden gemitigeerd en gecompenseerd, zodat de gunstige staat van instandhouding van de soort in het gebied niet in gevaar komt; - Er sprake is van een groot openbaar belang (ontsnippering). Let wel: voorwaarde is wel dat er geen redelijk alternatief is voor de bouwweg door het bosgebied. Er wordt tenslotte melding gemaakt van een alternatief via een bestaande verharde weg, die in noordelijke richting aantakt op de eveneens verharde Monnikenweg. Ontheffingverlening voor vleermuizen is niet mogelijk/noodzakelijk indien dit een redelijk alternatief blijkt.
Boomkikker, poelkikker & kamsalamander (tabel 3/Bijlage IV HR)	Vernieling van bestaand leefgebied aan de westzijde (grasland, greppels en houtsingels) kan niet uitgesloten worden. Als gevolg van het project kunnen winterverblijfplaatsen en voortplantingswateren verstoord en vernield worden. Bij werken in de meest geschikte periode kunnen negatieve effecten grotendeels weggenomen worden. Afscherming van het werkterrein, gecombineerd met wegvangen van individuen, zorgt ervoor dat het werkterrein vrij is en blijft van beschermde herpetofauna gedurende de werkzaamheden. Aanvullend onderzoek moet uitwijzen of er daadwerkelijk sprake is van jaar rond leefgebied van de boomkikker. Indien dit het geval is, kan voor het aantasten van dit leefgebied, voorafgaand aan het realiseren van de bestemming, ontheffing worden verleend, omdat: - Effecten op voortplantingswater en landhabitat kunnen worden gemitigeerd en gecompenseerd, zodat de gunstige staat van instandhouding van de soort in het gebied niet in gevaar komt; - Er sprake is van een groot openbaar belang (ontsnippering).
Levendbarende hagedis (tabel 2) en hazelworm (tabel 3).	Effecten zijn mogelijk als gevolg van ingebruikname van de beoogde transportroute door het oostelijke boscomplex. Dit kan ten koste gaan van leefgebied van zowel levendbarende hagedis als hazelworm. Zij zijn in deze omgeving juist afhankelijk van bosranden en open padenstructuren om op te warmen. Aanrijdingsrisico (onbedoeld doden/verwonden) en vernieling van leefgebied zijn mogelijke gevolgen. Het afschermen van de route en het wegvangen van individuen middels vangpotten en warmte-absorberende platen kan negatieve effecten mitigeren. Dit dient te gebeuren in de minst kwetsbare periode (maart t/m half april). Overige werkzaamheden brengen amper negatieve effecten met zich mee. Een ontheffing voor de levendbarende hagedis is niet nodig, mits gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Aan de gedragscode zal worden voldaan door voorafgaand aan de uitvoering de verspreiding van de soort in beeld te hebben en door effecten te mitigeren door hiervoor genoemde maatregelen. Indien de hazelworm voorkomt, kan voor het aantasten van het leefgebied, voorafgaand aan het realiseren van de bestemming, ontheffing worden verleend, omdat: - Er sprake is van een ruimtelijke ontwikkeling ter bescherming van flora en fauna; - Effecten op het leefgebied kunnen worden gemitigeerd (middels afschermen,

Tabel 2+3 en/of Bijlage IV-soort	Effectbeoordeling op hoofdlijnen
	wegvangen, ecologische begeleiding en langzaam rijden), zodat de gunstige staat van instandhouding van de soort in het gebied niet in gevaar komt. Let wel: voorwaarde is wel dat er geen redelijk alternatief is voor de bouwweg door het bosgebied. Er wordt tenslotte melding gemaakt van een alternatief via een bestaande verharde weg, die in noordelijke richting aantakt op de eveneens verharde Monnikenweg. Ontheffingverlening voor de hazelworm is niet mogelijk/noodzakelijk indien dit een redelijk alternatief blijkt.
Broedvogels (steenuil, buizerd, havik, ransuil, etc.)	Het plangebied is geschikt als broedgebied voor algemene en minder algemene broedvogels van bos en kleinschalig cultuurlandschap. Het plangebied is geschikt voor broedvogels die jaarlijks een nieuw nest bouwen, nesten van deze broedvogels zijn alleen beschermd gedurende het broedseizoen en als ze gebruikt worden (buiten het broedseizoen zijn deze letterlijk vogelvrij). Ook kunnen vogels voorkomen die niet jaarlijks een nieuw nest bouwen, zoals verschillende roofvogelsoorten. De nesten daarvan zijn jaarrond beschermd en mogen in beginsel niet worden aangetast. Effecten op het eerste type broedvogels kunnen worden voorkomen, door de omgeving van het plangebied voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt te maken voor broedvogels. Indien broedvogels toch gaan nestelen, zijn deze blijkbaar voldoende bestand tegen verstoring door de ingreep (vernietiging van onverhoopte broedgevallen blijft verboden, hier zal dan in overleg met een ecooloog omheen gewerkt moeten worden). Effecten op jaarronde schermde nesten moeten worden voorkomen, hiervoor kan geen ontheffing worden verkregen. De tijdelijke aanlegweg zal daarom om nestbomen heen worden gelegd.

Conclusie FF-wet

Waarschijnlijk is voor enkele soorten voorafgaand aan de uitvoering van de bestemmingen een ontheffing voor de FF-wet nodig en dient conform een gedragscode te worden gewerkt. Er zijn voldoende mogelijkheden om de tijdelijke en lokale effecten te mitigeren en compenseren zodanig dat de gunstige staat van instandhouding van de (mogelijk) aanwezige soorten niet in het geding is. Bovendien is het ecoduct aan te merken als een project waarvoor een dwingende reden van groot openbaar belang geldt. Op lange termijn draagt het ecoduct bij aan de gunstige staat van instandhouding van vele soorten, door het verbinden van leefgebieden. Dit positieve effect is van veel grotere invloed op populaties van aanwezige beschermde flora en fauna dan de kleinschalige tijdelijke negatieve effecten op enkele individuele soorten.

Mogelijk is het wel nodig om een alternatieve aanlegroute als alternatief voor de transportroute door het oostelijke bosperceel te kiezen omdat die tot minder schade op beschermde soorten leidt. Dit is een aandachtspunt voor de aanlegfase, maar wordt niet middels het bestemmingsplan geregeld. Eventueel kan een alternatieve aanlegroute worden gekozen, zodat de bestemming (ecoduct) kan worden gerealiseerd.

Zodoende wordt voldaan aan de voorwaarden om een ontheffing te verkrijgen. De FF-wet staat het vaststellen van het bestemmingsplan daarom niet in de weg.

6.2 Effectbeoordeling EHS

Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS zijn minimaal. Er is sprake van kleinschalige veranderingen van de vegetatie in de entreezone van het ecoduct.

Aantasting van bestaande aardkundige waarden middels vergraven zijn nauwelijks aan de orde. Wel wordt er aan weerszijden zand opgebracht, waardoor er hoge taluds ontstaan om het spoor te overbruggen. In het halfopen landschap ter plaatse leidt dit tot een wezenlijke visuele wijziging. Aan de westzijde wordt deze goeddeels gemaskeerd door de aanwezige structuur van lanen en singels. Aan de oostzijde is het visuele aspect groter, al zijn daar ter plaatse geen bijzondere landschapswaarden aanwezig, behoudens de bosranden en percelen met kruiden- en faunarijks grasland. Het nadelige visuele aspect brengt echter met zich mee dat het natuurgebied aan weerszijden van het spoor in grote mate ontsnipperd wordt, waarmee er tevens sprake is van een wezenlijk positief effect, dat bijdraagt aan biodiversiteit aan weerszijden van het spoor.

De maatregelen kunnen leiden tot een beperkt oppervlakteverlies van beheertypen L01.07 Lanen, N10.02 Vochtig hooiland en N12.02 Kruiden- en faunarijks grasland. Figuur 5 maakt dit inzichtelijk. De poel aan de westzijde wordt geïntegreerd in het ontwerp. Met uitzondering van N10.02 kunnen deze natuurbeheertypen weer goeddeels hersteld worden.

Verder kan ingebruikname van de oostelijke transportroute zorgen voor een wezenlijke verontrusting van het bosgebied aan de oostzijde van het ecoduct. De rust en gaafheid van het gebied worden tijdelijk en lokaal aangetast bij het geschikt maken van de huidige verwilde padenstructuur ten behoeve van de oostelijke transportroute. Bovendien kan dit leiden tot kap van bomen en verstoring en vernieling van groeiplaatsen van typische bosflora en vaste verblijfplaatsen van kleinere en grotere zoogdieren. Dit is een tijdelijk effect, waarbij geen areaalverlies optreedt. Hierbij geldt ook dat er geen ander redelijk alternatief voorhanden moet zijn, om verstoring van EHS langs de oostelijke transportroute toe te staan.

Er is geen sprake van areaalverlies ten aanzien van de EHS. Omdat er geen wezenlijk effect is op kenmerken en waarden van het gebied, en er netto geen oppervlakteverlies optreedt ten aanzien van de EHS, is een plaatselijke verandering van beheertypen als gevolg van deze ruimtelijke ontwikkeling niet compensatieplichtig. Netto draagt het ecoduct bij aan een kleine areaaltoename, omdat het ecoduct zelf volwaardig deel gaat uitmaken van de EHS.

Conclusie EHS

Behoudens enkele kleinschalige, plaatselijke effecten worden wezenlijke waarden en kenmerken van het gebied niet aangetast. Bovendien treedt er netto een kleine toename van het EHS-areaal op, omdat het ecoduct hier onderdeel van uit gaat maken. Als gevolg van ontsnippering worden de gebieden aan weerszijden van het spoor versterkt.

Figuur 3: situering EHS en natuurbeheertypen ter hoogte van het plangebied. (bron: EHS & Natuurbeheerplan 2014, provincie Noord-Brabant).

7. Eindconclusie

Waarschijnlijk is voor enkele soorten voorafgaand aan de uitvoering van de bestemmingen een ontheffing voor de FF-wet nodig en dient conform een gedragscode te worden gewerkt. Er zijn voldoende mogelijkheden om de tijdelijke en lokale effecten te mitigeren en compenseren zodanig dat de gunstige staat van instandhouding van de (mogelijk) aanwezige soorten niet in het geding is. Bovendien is het ecoduct aan te merken als een project waarvoor een dwingende reden van groot openbaar belang geldt. Op lange termijn draagt het ecoduct bij aan de gunstige staat van instandhouding van vele soorten, door het verbinden van leefgebieden. Dit positieve effect is van veel grotere invloed op populaties van aanwezige beschermde flora en fauna dan de kleinschalige tijdelijke negatieve effecten op enkele individuele soorten.

Mogelijk is het wel nodig om een alternatieve aanlegroute als alternatief voor de transportroute door het oostelijke bosperceel te kiezen omdat die tot minder schade op beschermde soorten leidt. Dit is een aandachtspunt voor de aanlegfase, maar wordt niet middels het bestemmingsplan geregeld. Eventueel kan een alternatieve aanlegroute worden gekozen, zodat de bestemming (ecoduct) kan worden gerealiseerd.

Zodoende wordt voldaan aan de voorwaarden om een ontheffing te verkrijgen. De FFwet staat het vaststellen van het bestemmingsplan daarom niet in de weg.

Ook het beleid van de EHS vormt geen belemmering voor het vaststellen van het bestemmingsplan, omdat er behoudens een zeer beperkt oppervlakteverlies aan N10.02 Vochtig hooiland, L01.07 Lanen en N00.01 (maisakker) ten gunste van de ontwikkeling van (hoofdzakelijk) N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland, geen afbreuk wordt gedaan aan wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Bovendien treedt er netto een kleine toename van het EHS-areaal op, omdat het ecoduct hier onderdeel van uit gaat maken. Als gevolg van ontsnippering worden de gebieden aan weerszijden van het spoor versterkt.